

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

7. De prima causa excusante à ieiunio, quæ est Impotentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

comprehenduntur. Lessi. l. 4. c. 2. dub. 5. num. 30.
Nauar. sum. c. 2. l. 1. m. 1. 2. Reginal. l. 4. 30. Sylui.
2. 2. q. 147. d. 5. quæst. 1.

62 Potest obligari fidelis per legitimam consuetudinem. Quia consuetudo legitima vim legis habet, leg. De quibus, ob legitimam ff. de legib. & cap. Consuetudo, dist. 1. Imo consuetudo potest abrogare ieiunia, ut constat ex praxi. Sic apud Mediolanenses quatuor primi dies Quadragesimæ sunt abrogati. Et Clerici non seruant ieiunium septimæ hebdomadæ ante Pascha, quod ab ipsis seruandum decernitur cap. Statuimus dist. 3. Ieiunium quartæ, & sextæ feriæ, quod olim obligabat, abrogatum est. Item aduentus Domini ieiunium, quod apud Romanos seruabatur. Ut tamē consuetudo legi ieiunij derogat, debet esse in se rationalis. Quia cum lex ratione nitatur, non potest nisi rationis virtute corrumpi. Syluest. v. Ieiunium, qu. 2. Bonac. de præc. Eccl. d. ult. q. 1. p. m. 1. m. 2. Azor. tom. 1. lib. 7. cap. 19. quæst. 1. Pasqualig. decis. 34. & 35.

63 Diebus Rogationum non est ieiunium ex Diebus Ro. præcepto seruandum, saltem si ius commune gationū non siue scriptum, siue in consuetudine generali est ieiunium fundatum spectemus. Quia nullo extat ius commune nullaque adest generalis consuetudo præcepti vim habens de vero ieiunio illis diebus seruando. Attamen si alicubi præceptū Synodale extet, vel consuetudo vim præcepti obtinens, ut saltem vsque ad prandium meridianum ieiunetur, seruandum erit tale ieiunium. Certē consuetudo non semper est obligatoria habens vim legis sed sæpe est solum directiua tanquam ex consilio præscribens Reginal. l. 4. m. 13. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 6. m. 8. Filliuc. rr. 27. p. 2. m. 102. Azor. rr. 1. lib. 7. c. 35. q. 4. Pasqualig. decis. 174.

64 Non est licitū diebus Rogationum adipesci. Licet tamen non est in diebus vesci adipē seu pinguedine in locis, ubi consuetudo id permittit in Sabbatis, quæ non ieiunantur, nisi consuetudo aliter obtinuerit. Quia interdictio carnis vsus, interdictus etiam consequenter debet adipis vsus, ubi consuetudo præscripta in contrarium non est. Sylui. in resolut. variis, v. Rogationes.

65 Ex deuotione. Ex præcepto ieiunandum est diebus ab Ecclesia præscriptis. Ex deuotione verò, aut ex voto aliis etiam diebus ieiunium iniiri potest. Quia ieiunium est opus Sanctum, ac meritum, quo quouis die præstari potest. Die Dominico etiam fas est ieiunare, si ex aliquo errore non fiat, ut fiebat à Manichæis: nec ex moris Ecclesiastici contemptu, & scandalum ablit. Ab Ecclesia tamen & communi fidelium vsu receptum est, ut vigiliæ ieiunium, si in diē Dominica incidat, præcedenti Sabbatho persoluantur. cap. Ex parte, de obseru. ieiunior. Valent. 10. 3. d. 9. q. 2. p. m. 4. S. v. Ieiunium, m. 5. & 7. Azor. 10. 1. l. 7. c. 20. q. 5. Reginal. l. 4. m. 188.

66 Porro dies, quibus ex præcepto ieiunium ab Ecclesia indicitur, sunt dies singuli Quadragesimæ, exceptis Dominicis. Quadragesima olim apud Romanam Ecclesiam hebdomada post Quinquagesimam solebat incipere, modo autem ieiunij Quadragesimale incipit à quarta feria Cinerum. Terminatur autem de iure in Sabbatho inclusiue ante Pascha. Itē Quatuor anni tempora cap. Statuimus dist. 76. In quibus præscribitur trium dierum, empē quartæ, sextæ feriæ, ac Sabbathi, ut singulis mensibus una dies respiciat, & in toto anno tot sint dies ieiunij huius, quot sunt Menses. Præterea ex iure communi habetur, ieiunandum in perigiliis Natiuitatis Domini, & Assumptionis Deiparæ cap. Ex parte, de obseru. ieiunior. In perigiliis Apostolorum, cap. Consilium, de obseru. ieiunior. exclusa tamen vigilia S. Philippi & Iacobi, in qua non ieiunatur ob Paschalis lætitiæ signum: & vigilia S. Iohannis Evangelistæ, quia incidit inter festa Natalis Domini, in quo non est locus ieiunio. In vigilia Pentecostes ieiunium non est de iure, quia nullibi præceptum de tali ieiunio reperitur: obligat tamē ex consuetudine vim legis habente. Idem dicendum de vigilia S. Iohannis Baptistæ S. Laurentij, & omnium Sanctorum. Syluest. v. Ieiunium, qu. 5. Fagund. præc. 4. lib. 1. cap. 5. num. 9. & 10. Scio Pasqualigum decis. 171. & 172. dubitare, an hæc consuetudo fuerit cum animo se obligandi, an verò tantum ex deuotione introducta. Quando vigilia S. Iohannis incidit in festo Corporis Christi anticipandum est ieiunium die immediato nempe feria quarta, ex consuet. Urbani VIII. edita die 13. Octobris anni 1638 quæ incipit. Cum euenire. In aliis vigiliis non est obligatio ieiunandi, nisi peculiaris aliqua consuetudo alicubi sub obligatione sit recepta. Omnes sic.

Potest Episcopus in alium diem huiusmodi ieiunia transferre, dummodo rationalis causa sublit. Quia licet quæ in iure Canonico statuuntur, Episcopi dispositioni non relinquatur, committitur tamen ei ipsorum dispositio. Idem possunt omnes Abbates, & alij, qui iura Episcopalia exercent, ita ut à iurisdictione Episcopali sint excepti, eniō iurisdictione fori Ecclesiastici fruuntur, in hoc æquiparantur Episcopis Eandem authoritatē habent. Regulares Prelati respectu suorum subditorum. Quia exercēt ipsorum respectu quasi Episcopalia iura, & sunt iuris Canonici executores, utpote ipsorum Ordinarij. Vnde si in aliqua Ecclesia speciali, aut loco alicuius Diocesis contingat aliquod festū solēne celebrari, ut esset Titularis, aut Patroni & eodem die incidat ieiunium à iure comuni indictū, poterit Episcopus pro illis, qui illum incolunt locum, vel ad illam pertinent Ecclesiā ieiunium in alium diem transferre. Bonacin. de præc. Eccl. d. ult. q. 1. p. m. ult. m. 19. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 9. n. 4. Nauar. sum. c. 21. m. 11. Pasqual. decis. 169. Sylui. 2. 2. q. 147. a. 4.

67 Qui possunt ieiunium in alium diem ex causa transferre.

CAPVT VI.

De prima causa excusante à ieiunio, quæ est Impotentia.

IMPOTENS est impotentia de qua sermo, physica, & moralis. Physica contingit, quando quis absolute ieiunare non potest, moralis se excusante, quando non potest abique sur infirmis, damno notabili. Ob impotentiam moralem excusantur infirmi & infirmorum parentes, & mine etiam cōualescentes comprehenduntur, alij plures, qui

Secl. I. De Præcep. IV. Recep. Sentent. 77

qui nondum vires ex præcedenti morbo ac-
quiritur. Et hoc verum, etiam si infirmitas
propria ex culpa contigerit. Præterea si ieiunium
aliquē excitaret morbum, nempe capitis
vertigines, stomachi affectionem affligentem,
aut quid simile, cessaret ieiunandi obligatio.
Item quando ieiunium impedit aliquas con-
suetas functiones: quod impedimentum non
debet esse tale, ut absolute impediatur, sed suf-
ficit, quomodocumque impediatur, ne possint
commodè exerceri: ut esset dolor capitis, aut
quid simile. Sub nomine infirmorum etiam
intelligo valetudinarios, qui licet non habeant
aliquem actuale morbum, tamen sunt com-
plexionis malè affectæ, & ad actuale mor-
bum proni. Quia prava illa complexionis af-
fectio continuo morbo æquiparatur, corpus
enim reddit debile. Item qui stomachi debili-
tate afficiuntur, & nequeunt in vnica refe-
ctione tantum cibi sumere, quantum ad com-
modè nutriendum corpus sufficiat; quia scilicet
illa quantitate nimium stomachus prægratur,
& difficile concoquere potest. In hoc
casu ieiunium nimis euadit onerosum, & extra
rationis terminum corpus affligens. Item qui
nec dormire non potest, nisi cœnet, non tenetur
ad ieiunium. Quia subtractio fomni
valde corpori nocet, impedit enim decoctionem
cibi, & ad morbum disponit. Idem dixe-
rim, si quis noctu calefieri non potest. Debet
tamē esse notabile impedimentum somno, aut
figoris expulsionem, quod censetur corpus in
tali statu constituere, ut eo subleuamento in-
digeat. Verum quando quis non potest noctu
dormire, vel calefieri nisi cœnet, non tenetur
mane sumere refectionem, & differre refe-
ctionem ad horam cœnæ. Quia in ieiunio
quilibet habet ius ad sumendam principalem
refectionem in meridie, nec ut ieiunet tenetur
se hoc iure priuare. Omnia hæc ex D.
Th. in 4. dist. 15. q. 3. a. 2. Bonac. de præc. Eccl. d.
vlt. q. 1. pun. vlt. num. 1. Palqualig. decis. 261. 263.
264. 265. Lessio l. 4. c. 2. dub. 6. Sanch. l. 5. opusc.
c. 1. dub. 14. Diana p. 1. tr. 9. res. 5. 1. & Sancio in
sele. d. 45. n. 13. collegi.

69 *Ex præcepto ieiunij non abstinuntur. Quia non solum sibi, sed etiam proli debent alimentum præbere, unde cibis debet pro duabus personis sufficere. Et in feminis grauidis specialis ratio militat, quia sæpe vehementissime appetunt nonnullos cibos, quibus si appetitui mox non satisfaciatur, proli imminet non semel periculum. Nauar. sum. c. 2. 1. nu. 24. Diana p. 1. tr. 9. res. 14.*

70 *Regulariter vero prægnantes & lactentes à præcepto abstinendi à carnibus in die ieiunij non excusantur. Quia possunt se, ac infantulum cibis in ieiunio permissis sustentare si tamen prægnantes vehementer carniæ alimoniam appetant, debet eis concedi. Quia talis appetitus nisi satiatur periculosus est proli. Prægnantes verò infirmæ valetudinis, seu complexionis rationabilem habent causam, ut cum eis in præcepto abstinendi à carnibus dispensetur. Bonac. de præc. Eccl. dub. vltim. q. 1. pun. vltim. num. 3. Filiuc. tract. 27. p. 2. n. 114.*

71 *Profecto mulier prægnans nec tenetur, nec potest cum periculo proli ad vincenda carnis tentamina ieiunare. Quia potest, si vult, sine E. Job. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI. P. II.*

ieiunio huiusmodi stimulos superare: nec enim ieiunium est medium necessarium. Vnde ordo charitatis non exigit, ut nobis per ea media prouideamus, quæ sunt noxia proximo, quando necessaria non sunt, sed per alia possumus prouidere. Diana p. 1. tr. 9. res. 30. Palqual. dec. 289. & alij.

Ob moralem impotentiam excusantur etiã senes. Quia senectus ipsa est morbus. *Excusatur id, quia incipit senectus, non est in iure deter- minata. Quia stante, complexionum varietate, senectus non semper eodem tempore in omnibus incipit, cum alij citius, alij tardius minutionem virtutis naturalis incipiant experiri. Regulariter à Doctoribus sexagenarij excusantur. Quia hac ætate est media senectus iuxta Medicos, in qua natura facile inedia, & repletionem læditur grauer, sane licet aliqui sexagenarij validi ac fortes videantur, tamen eorū natura prolabitur ac tendit ad interitū. Sanch. de matr. l. 7. d. 5. n. 17. Portel in dub. Reg. v. le- iunium, n. 5. S. v. ieiunium, n. 9. Angles 4 p. 1. q. 6. diff. 6. Diana p. 1. tr. 9. res. 20. Sancio in se- lect. d. 54. n. 8.*

Excusantur & pauperes, qui alimonia ca-
rent sufficienti ad vnā professionem in die
ieiunij sumendam. Quia Ecclesia non intendit
quod corpori debitum alimentum subtrahatur,
sed solum ut per multiplicis refectionis, &
qualitatis ciborum subtractionem maceretur.
Vnde pauperes mendicantes sunt regulariter
exempti à ieiunio. Quia fere nunquam con-
gruentem obtinent refectionem. At si pro ali-
quo die congruentem fortiantur alimoniam ni-
si ex diebus præcedentibus passi fuerint grauē
inediam ex qua sint vires attritæ, teneantur
ieiunare. Quia cessante causa obligationem
præcepti soluentem, incipit ligare præceptum.
D. Th. 2. 2. q. 147. a. 4. ad 4. & in 4. dist. 15. q. 3. a.
2. Azor. 10. l. 7. c. 17. q. 7. Reginal. l. 3. m. 211.

Solius panis in quacumque quantitate refe-
ctionem habere, non sufficit, ut quis ieiunare
teneatur: sicut nec habere fructus & olera.
Quia præfati cibi moraliter censentur incon-
grui, & insufficientes ad completam susten-
tationem. Angles qu. 6. de ieiun. diff. 9. Sanch.
lib. 5. consil. capit. 1. dub. 15. Palqualig. de-
cis. 279.

Imo licere pauperibus carniæ vsum in die
prohibito, si alium cibum inuenire non pos-
sent. Quia Ecclesia cum incommodo graui
non obligat. Et quia quando de conseruanda
vita agitur, lex humana positiua non vrget. A
fortiori mendici possunt oua, ac lacticia, quæ
illis in Quadragesima dantur. Quia cum men-
dicantes ostiatim non habeant unde alantur,
nisi ex iis, quæ ex stipe acquirunt, quæ non
præsumuntur debitam ipsorum sustentationem
excedere, possunt ratione necessitatis, quæ
eos à legis obligatione soluit, in cibum
accipere. Bonac. de præc. Eccl. dub. vltim.
question. 1. pun. vltim. numer. 5. Manu. tom. 1.
summ. cap. 23. Henriquez l. 7. c. 13. nu. 9. Tolet. l.
6. cap. 4.

Pueri, & adolecentes vsque ad vigesimum
primum annum completum excusantur ex
communi consuetudine præceptum hoc sic in-
terpretate. Quia cū vsque ad id tēpus magnis
incrementis corpus augeat, copioso indiget
alimento.

SCOBAR
col. Mor.
VII. VII
E. IV

alimento non semel absumpto. Vnde Ecclesia eos obligare non intendit etiam si a loqui futura essent vitia ieiunia pro moribus carnis coercendis. Quia non intendit directè omne, quod vile; sed vult etiam quod non sit nimis onerosum.

77 Tenebuntur tamen pueri & adolescentes ante vigesimum annum ieiunare diebus præscriptis in Iulianæ Bullæ, si velint eum lucrari. Vel si ieiunium à Confessario pro satisfactione sacramentali imponatur. &c. Quia in his casibus virget specialis ratio, ob quam non debet illa ætas excludi. Sanch. lib. 5. consil. c. 1. dub. 2. n. 6. Saneius in select. d. 54. n. 6. Fagundez præc. 4. libr. 1. capit. 8. numer. 5. Palqualig. decis. 147.

78 Post septennium adepto rationis usu ad post ratio. qualitatem ciborum in die præhibito obligatur. Quia præcepto negativo de non edendis cibis quatuordecim homines adstringuntur, postquam ad rationis peruenierint usum, nisi alia iusta excusatione sentiat ex causa. Omnes communiter.

79 Licetum est ministrare carnes infidelibus, quando prohibentur. Quia infideles legibus Ecclesiasticis non subiacent, unde non est eis nefas comedere carnes in quacunque die, ac proinde ministrans ad aliquid non concurrit illicitum. Sanci in select. d. 51. num. 3. Diana p. 1. tract. 9. resol. 42. Caspensi. tract. de cib. d. 4. num. 25. Sanch. l. 1. sum. c. 12. n. 9. Palqualig. decis. 50.

CAPVT VII.

De secunda causa excusante à ieiunij obligatione, quæ est Labor.

80 Excusatur quis, etiam si prævidet, voluntarium aborem. **81** A v s A secunda à ieiunio excusans est Labor, quo cum laboranti unica refectio non sufficit. Etiam si quis laborem ineat prævidens quod sit superuentura lassitudo eum impotentem ad ieiunandum reddens. Quia præceptum hoc obligat tantum ad abstinentiam secundum talem formam præscriptam: non autem ad conseruandas vires corporales, ita ut quis ieiunare valeat. Bonac. tom. 2. d. 2. q. 8. pun. 1. n. 16. Lublin p. 1. sum. v. ieiunium, n. 29. Diana p. 1. tract. 9. resol. 40. & 52. Sanci in select. d. 54. num. 14. & 20. Laym. lib. 4. tr. 8. cap. 3. num. 5. Sanch. l. 5. consil. c. 1. dub. 7. Palqualig. decis. 117.

81 Eximuntur quotquot suo labore victitant, Et qui la- cum quo ieiunium aptè consistere nequit: v. g. bore suo, Agricola, Fabri ferrarii, monetarum cutores, cum quo iei- omnesque operarii qui artes laboriosas exer- iunium ab- cent, vt textores: requirit enim hæc ars ma- te consistere, gnâ continuè corporis agitationem, maxime nequit, vi- quando panni siue lanei siue linei, siue serici &c. textuntur. Furnarij quia furnaria ars est valde laboriosa, & vires robustas requirit. Satores conficietes calceos. Coqui, qui pro pluribus habet fercula præparare, ita vt fere totum diem in eiusmodi præparatione insistant, maxime cum ex igne, cui continuè assistunt, corpus modice lassetur. Molitores per totum diem molentes, qui deportant triticum im ponuntque

molendino, colligunt farinam & asportant quia magnus, eo inuolue labor ad ea præstata requiritur, si autem semel aut bis importet molendino triticum, & in modica quantitate farinam colligant, non excusantur. Fullones, Lanarii, Coriarii, quia hæc artes nimium sunt laboriosæ, si per seipsos, omnia artis ministeria exercent: si tamen leuia quedam obirent, & laboriosa facerent geri per alios, causa non ieiunandi cessaret. Circueuntes Ciuitatē cum mercibus venalibus liberi erant, si per totā diē circueant: quia iis, qui pedites iter agunt, comparantur. Palqualig. decis. 190. 196. 197. 298 & c. Lessi. l. 4. c. 2. Bonac. de præc. Eccl. d. ult. q. 1. pun. ult. a. n. 8. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 8. Nauar. sum. c. 21. n. 16. Lezana v. ieiunium, n. 8. Diana p. 1. tract. 9. resol. 7. 9. & c. Saneius in select. d. 54. n. 14. & 15.

82 Quod quidem est verum etiam si huiusmodi artifices diuites sint, & aliunde victum, & con- etiam si tu- sueta familiæ commoda habeant. Sic declarat iusmodi Eugenius IV. anno 1440. Opifices (ait) suas artes ipsæ diu, exercentes, aut soloni colendis, ferendisque agris, re. sint. aut aliis eiusmodi rebus operam dantes, siue sint diuites siue pauperes, ad ieiunia sub peccato mortali non tenentur. Nauar. sum. cap. 21. numer. 16. Syluest. verb. ieiunium, q. 9. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 8. n. 25. & 16.

83 Certe operarij huiusmodi non solum à ieiunio excusantur eo, quo laborant, die: verum etiam eo die, quo intermittunt laborem, vt. gr. tum labori, si dies festus interueniret. Quia & præcedenti, & subsequenti labori mos est gerendus, in naturæ subsidium. Quod intelligo, quando vno aut altero die contingat, ab opere laborioso cessare: nam si cessatio longior existeret tunc diebus intermediis excepto primo & ultimo, præceptum virgeret. Medina sum. l. 2. c. 14. §. 10. Diana p. 1. tract. 9. resol. 9. Sanchez l. 5. consil. c. 1. dub. 7. num. 10. Palqualig. decis. 293. Sylui. 2. 2. q. 147. art. 4.

84 Excusantur iter pedestre conficientes Quia continuis ille motus exigit, vt abundantes animales instrumentis queis exercetur ministerium spiritus, quod non poterit per vicariam refectionem præstari. Tolet. l. 6. c. 4. n. 2. Bonac. de præc. Eccl. dub. ultim. question. 1. pun. ult. n. 10. Nauar. sum. cap. 21. n. 16. Sanci in select. d. 54. num. 21.

85 Iter autem in curru gerentes regulariter non excusantur. Quia modico illo labore vires non atteruntur. Nec equitantes sunt immunes, quando iter est breue & placidus equus, facili gressu & sine agitatione incedens. Si autem iter plurium dierum sit, & præsertim in æstate immunis erit equitans à ieiunio, etiam ab itineris initio. Quia non est solum præsens status, sed etiam futurus attendendus. Filliuc. tr. 27. p. 2. n. 122. Bonac. de præc. Eccl. d. v. q. 1. pun. ult. n. 11. Fagund. præc. 4. l. 1. c. 8. nu. 17. Sylui. 2. 2. q. 147. a. 4.

86 Non excusantur à ieiunio artifices, quorum labor est exiguus, vt sunt pictores, sculptores, præsertim illi, qui non per diem totam sed tantum aliquam partem, & potius recreationis causa huiusmodi exercitamentis opera impendunt. Quia nulla excusationis adest causa, cum ex longa ac continua attentione corpus non atteritur. Laym. libr. 4. tr. 8. c. 3. num. 3. Sanci in select. dub. 54. num. 16. Diana part. 1. tract. 9. resol. 8.

Sartores